

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

©2023 КОЛЯДА Т. А., ТОКАРЧУК О. Л.

УДК 336.027

JEL: E62; E69; F43; G18; H30; H61; H71

Коляда Т. А., Токарчук О. Л. Сутність і значення податкових інструментів у забезпеченні відновлення економіки України

Метою статті є розкриття сутності та значення податкових інструментів реалізації бюджетної політики задля забезпечення відновлення економіки України та розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності їх використання. У статті узагальнено теоретичні засади формування та реалізації бюджетної політики; визначено недоліки та проблеми, які перешкоджають ефективному функціонуванню податкової системи; надано оцінку ефективності використання різноманітних податкових інструментів, які здатні вплинути на успішність реалізації бюджетної політики; обґрунтовано напрями вдосконалення податкових інструментів бюджетної політики задля забезпечення відновлення економіки України. Доведено, що в сучасних умовах невідповідність податкової системи стану економіки стає хронічною проблемою, яка має негативний вплив на збалансованість бюджету та макрофінансову стабільність країни. Податкова система є одним із ключових інструментів державного регулювання економікою, оскільки вона визначає правила та механізми збору податків, їх розподіл і використання для забезпечення фінансування функцій держави та досягнення цілей соціально-економічного розвитку. Обґрунтовано, що через зміни економічних і соціальних умов податкова система може втратити свою ефективність та адаптованість до нових викликів. Виникає ситуація, коли законодавство стає застарілим, складним і неспроможним урахувати сучасні реалії економіки. Також у зв'язку з повномасштабною війною на території України стрімко збільшився обсяг бюджетного дефіциту та відбувається рецесія в економіці. Для подолання цих проблем уряду країни необхідно розробити шляхи вдосконалення бюджетної політики за допомогою модернізації податкових інструментів і оцінки їх результативності та спрямованості на досягнення довгострокових пріоритетів. Перспективою подальших досліджень у даному напрямі є визначення оптимальної структури податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів з урахуванням особливостей повоєнного розвитку економіки та оцінка впливу використання податкових інструментів на стимулювання відновлення економіки України.

Ключові слова: податкові інструменти, відновлення економіки, бюджетна політика, сталий розвиток, податкове навантаження, доходи бюджету.

Рис.: 1. Табл.: 5. Бібл.: 10.

Коляда Тетяна Анатоліївна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри публічних фінансів, Державний податковий університет (вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08205, Україна)

E-mail: t.a.koliada@gmail.comORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1574-4446>Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/U-2474-2018>Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57207811486>

Токарчук Ольга Леонідівна – студентка факультету фінансів та цифрових технологій, Державний податковий університет (вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08205, Україна)

E-mail: otokarcuk13@gmail.com

UDC 336.027

JEL: E62; E69; F43; G18; H30; H61; H71

Koliada T. A., Tokarchuk O. L. The Essence and Significance of Tax Instruments in Ensuring the Recovery of the Economy of Ukraine

The article is aimed at revealing the essence and significance of tax instruments for implementing the budget policy to ensure the recovery of Ukraine's economy, also at developing recommendations for improving the efficiency of their use. The article generalizes the theoretical foundations of formation and implementation of budget policy; shortcomings and problems that impede the effective functioning of the tax system are identified; an assessment of the efficiency of the use of various tax instruments that can affect the success of implementation of the budget policy is provided; the directions of improvement of tax instruments of budgetary policy to ensure the recovery of the economy of Ukraine are substantiated. It is proved that in modern conditions the discrepancy between the tax system and the state of the economy becomes a chronic problem that has a negative impact on the balanced budget and macro-financial stability of the country. The tax system is one of the key instruments of the State regulation of the economy, as it defines the rules and mechanisms for collecting taxes, their distribution, use to ensure financing of the State functions as such, and achievement of the goals of socioeconomic development. It is substantiated that owing to changes in economic and social conditions, the tax system may lose its efficiency and adaptability to new challenges. There is a situation when legislation becomes outdated, complex and unable to take into account the current realities of the economy. Also, due to the full-scale war on the territory of Ukraine, the volume of the budget deficit has rapidly increased and a recession in the economy takes place. To overcome these problems, the government needs to develop ways to improve fiscal policy by modernizing tax instruments and assessing their effectiveness and their focus on achieving long-term priorities. Prospect for further research in this direction is to determine the optimal structure of tax revenues to budgets of all levels, taking into account the peculiarities of post-war economic development and assess the impact of using tax instruments on stimulating economic recovery in Ukraine.

Keywords: tax instruments, economic recovery, budget policy, sustainable development, tax burden, budget revenues.

Fig.: 1. Tabl.: 5. Bibl.: 10.

Koliada Tetiana A. – PhD (Economics), Senior Research Fellow, Associate Professor of the Department of Public Finance, State Tax University (31 Universytetska Str., Irpin, 08205, Ukraine)

E-mail: t.a.koliada@gmail.comORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1574-4446>Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/U-2474-2018>Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57207811486>

Tokarchuk Olha L. – Student, Faculty of Finance and Digital Technologies, State Tax University (31 Universytetska Str., Irpin, 08205, Ukraine)

E-mail: otokarcuk13@gmail.com

Одним із основних завдань держави є забезпечення стабільності національної економіки, що безпосередньо залежить від її здатності регулювати та контролювати розподіл грошових коштів у межах фінансової системи держави та створювати сприятливі умови для ведення бізнесу та зростання добробуту населення. Обсяг та якість надання гарантованих суспільних послуг населенню країни забезпечують доходи бюджетної системи України, головним джерелом яких є податкові надходження. Завдяки акумулюванню податкових коштів держава виконує законодавчо визначені економічні, соціальні, оборонні та інші функції.

Податкова система є важливим інструментом регулювання соціально-економічних процесів у державі, сприяє сталому розвитку економіки та забезпечує мобілізацію ресурсів для фінансування гарантованих суспільних благ і послуг. Тому розкриття ролі та значення податкових інструментів при розробці ефективної бюджетної політики є визначальними для забезпечення відновлення економіки України.

Оскільки після війни Україна буде потребувати значних коштів для відбудови, податкові інструменти виступають ефективним засобом впливу на стабілізацію економіку та забезпечення необхідних обсягів фінансових ресурсів для відновлення та розвитку країни.

Проблематику оподаткування свого часу розглядало багато видатних класиків світової економічної думки, а саме: А. Сміт, Дж. М. Кейнс, М. Фрідман, П. Самуельсон, А. Лаффер та інші. Теоретичні та практичні аспекти застосування податкових інструментів реалізації ефективної бюджетної політики у своїх працях рокили вітчизняні науковці, зокрема: Л. Андрущенко, Я. Жаліло, А. Крисоватий, І. Луніна, В. Мельник, В. Федосов та інші.

Аналіз наукових досліджень свідчить, що частина ключових питань щодо ефективності функціонування податкової системи України в період післявоєнної відбудови залишаються недостатньо дослідженими. В Україні існує потреба у проведенні реформ і модернізації податкової системи з метою ефективного використання податкових інструментів задля стимулювання економічного відновлення країни.

Метою статті є розкриття сутності та значення податкових інструментів реалізації бюджетної політики задля забезпечення відновлення економіки України та розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності їх використання.

У статті застосовано ряд *методів і підходів*, що дозволяє реалізувати концептуальну єдність дослідження: діалектичний, системний і структурний методи використано при розкритті сутності та значення податкових інструментів реалізації бюджетної політики в забезпеченні відбудови України. Порівняльний і факторний методи застосовано для систематизації зарубіжного досвіду та кращої практики щодо за-

стосування податкових інструментів для збільшення надходжень до бюджету та регулювання темпів соціально-економічного розвитку країни. За допомогою статистичного методу проаналізовано динаміку податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів. При обґрунтуванні напрямів удосконалення підходів до застосування податкових інструментів бюджетної політики в забезпеченні відновлення економіки України застосовано метод наукового абстрагування.

У сучасних реаліях забезпечення сталого розвитку є одним із головних завдань більшості держав. Цілі сталого розвитку визначають основні напрями державної політики країни в соціально-економічній сфері. Ефективна бюджетна політика є важливою складовою концепції розвитку держави, оскільки вона здатна забезпечити стійкість економіки та сталість розвитку, підвищити рівень соціальної захищеності та забезпечити якість життя населення. Вона передбачає багатоаспектний процес державного управління, який спрямований на забезпечення соціально-економічного розвитку держави завдяки застосуванню фінансових інструментів.

Одна із основних функцій бюджетної політики – регулювання темпів економічного розвитку держави – досягається шляхом визначення обсягів державних доходів та витрат, встановлення ставок податків, створення системи фінансового контролю та інших інструментів, що в сукупності визначаються як податкові інструменти.

Поняття «податковий інструмент» можна розглядати у двох аспектах, а саме: у більш вузькому розумінні – як спосіб досягнення мети бюджетної політики; у більш широкому значенні – як інструмент держави, завдяки якому уряд здатний вплинути на економічну поведінку громадян шляхом заохочення або обмеження їх дій відповідно до визначених економічних чи соціальних цілей країни [1, с. 29].

Вважаємо, що успішна реалізація податкової політики держави залежить від багатьох факторів, які впливають на економічну ситуацію в країні. Один із ключових факторів – це стратегічний потенціал економічної політики держави, який визначається різними чинниками, такими як геополітичне положення, наявність природних ресурсів, інфраструктура, рівень технологій тощо.

У *табл. 1* наведено фактори, що впливають на ефективність податкових інструментів, та розкрито механізм їхньої дії.

Отже, вплив факторів на ефективність податкових інструментів полягає в залежності від середовища, в якому застосовуються ці інструменти, включно з економічною ситуацією, політичною стабільністю, особливостями податкового законодавства та ефективністю податкової політики держави.

Відповідно до характеру їхньої дії податкові інструменти можна розділити на три основні групи:

Чинники впливу на ефективність використання податкових інструментів

Фактор впливу	Яким чином здійснюється вплив
Середовище, відносно якого застосовуються	Шляхом залежності від рівня розвитку економіки, політичної стабільності та рівня корупції
Податкова політика держави	Шляхом встановлення оптимального податкового законодавства, відповідного до економічних потреб і можливостей платників, та забезпечення ефективного збирання та використання податкових надходжень
Правильність вибору інструментів	Вибір конкретних податкових інструментів повинен відповідати меті, яку потрібно досягнути
Стратегічний потенціал економічної політики держави	Залежить від того, наскільки добре спланована економічна політика держави, яка визначає основні напрямки розвитку та пріоритети в економічній сфері
Дотримання законодавства	Повинні використовуватися відповідно до закону, оскільки порушення може призвести до зменшення довіри до податкової системи та збільшення уникнення від сплати податків

Джерело: складено авторами.

1. Системні інструменти.
2. Локальні інструменти.
3. Комплексні інструменти [2, с. 139].

Що стосується системних інструментів податкового регулювання, то вони охоплюють комплексний підхід до регулювання податків і мають довготривалий вплив на економіку країни.

До складу системних податкових інструментів входять:

- ✦ сформована структура податкової системи країни;
- ✦ загальний рівень оподаткування;
- ✦ альтернативні системи оподаткування.

Одним із головних системних інструментів податкового регулювання є структура діючої системи оподаткування, яка може бути поділена на кілька рівнів. Перший рівень включає загальнодержавні податки; другий – різноманітні локальні податки, що стягуються на рівні місцевих органів влади; третій – спеціальні податки та збори, які встановлюються для регулювання певних галузей або видів діяльності.

Основним показником загального рівня оподаткування є ставки податків, які визначаються залежно від типу податку та виду доходу, який оподатковується, а також система звільнень та пільг. Звільнення від оподаткування можуть бути надані для певних видів доходів, наприклад для благодійної діяльності або для відрахувань на освіту. Пільги можуть бути надані для певних груп населення, таких як люди з обмеженими можливостями або ветерани війни.

Окрім ставок податків та системи звільнень та пільг, загальний рівень оподаткування також включає систему контролю та дотримання податкового законодавства.

Ще одним системним інструментом податкового регулювання в Україні є спрощена система оподаткування, яка передбачає особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності [3].

В Україні суб'єкти господарської діяльності, які використовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на чотири групи платників єдиного податку, які наведено в табл. 2.

Також серед системних інструментів податкового регулювання можна виділити механізми податкового контролю та моніторингу, які забезпечують дотримання податкового законодавства та сприяють збільшенню податкових надходжень до бюджету.

Таким чином, системні інструменти податкового регулювання є важливим елементом бюджетної політики держави. Використання оптимальних ставок податку, надання податкових пільг і стимулів, розвиток електронної сплати податків та забезпечення ефективного податкового контролю можуть сприяти підвищенню ефективності податкової системи, збільшенню прибутковості бізнесу та забезпеченню стабільності надходжень до бюджету всіх рівнів.

Щодо локальних інструментів податкового регулювання, вони пов'язані з впливом на регуляторний потенціал кожного окремого податку або збору шляхом вибору оптимальної комбінації його елементів та відповідного порядку обчислення податкових зобов'язань.

До локальних інструментів належать такі елементи податку: ставка податку; об'єкт оподаткування; база оподаткування; порядок розрахунку та сплати податку; склад платників податку.

Групи платників єдиного податку

I група	Фізичні особи – підприємці, які не використовують працю найманих осіб, здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню і обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 167 розмірів м. з. п.
II група	Фізичні особи – підприємці, які надають послуги, у тому числі побутові, займаються виробництвом та/або продажем товарів, діяльністю у сфері ресторанного господарства; не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах одночасно, не перевищує 10 осіб; обсяг доходу не перевищує 834 розміри м. з. п.
III група	Фізичні особи – підприємці, які не використовують працю найманих осіб або кількість осіб не обмежена, та юридичні особи – у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 1167 розмірів м. з. п.
IV група	Сільськогосподарські товаровиробники – юридичні особи незалежно від організаційно-правової форми, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75%

Джерело: складено авторами на основі [3].

Комплексні інструменти податкового регулювання використовуються для досягнення різноманітних економічних і соціальних цілей шляхом комбінування різних податкових заходів. Такі інструменти включають в себе різні форми податкових пільг, ставки податків на різні види доходів, зниження або підвищення податкових ставок для підприємств різних секторів економіки, а також зміни в податковій системі країни.

Бюджетна політика є важливим інструментом державного регулювання економіки та соціальної сфери країни. Її мета полягає в забезпеченні ефективного функціонування держави та її розвитку через здійснення фінансових заходів та контролю за розподілом і використанням бюджетних коштів.

Податкові інструменти є ключовими засобами реалізації бюджетної політики. Вони можуть використовуватись для досягнення різних цілей, таких як:

1. *Акумуляування бюджетних коштів*: податки є головним джерелом доходів державного та місцевих бюджетів.
2. *Регулювання рівня інфляції*: підвищення податків може призвести до зниження попиту на товари та послуги, що може спричинити зниження цін і зменшення інфляції. З іншого боку, зниження податків може призвести до збільшення попиту та зростання цін.
3. *Стимулювання економічного зростання*: держава може встановлювати спеціальні режими оподаткування для підприємств, які займаються розвитком важливих секторів економіки, таких як інновації, експорт, сільське господарство тощо.
4. *Регулювання соціальної сфери*: податки можуть використовуватися для забезпечення соціальних програм, таких як медичне обслу-

говування, освіта, пенсії, допомога безробітним.

5. *Сприяння зайнятості населення*: до прикладу, шляхом зменшення податкових тягарів для підприємств та інвесторів.
6. *Стабілізація рівня цін на ринку*: шляхом застосування різних податкових інструментів, таких як акцизи, податок на додану вартість та інші, які можуть змінювати ціну на товари та послуги, що пропонуються на ринку [4, с. 10].

Оскільки надходження податкових платежів є головним джерелом доходу Державного бюджету України, частка яких у різні роки до початку військової агресії складала понад 80% [5], доцільно розглянути структуру податкових надходжень у період війни (табл. 3).

Усвідомлення структури податкових надходжень до Державного бюджету України є важливим для економічного аналізу та формування державної фінансової політики. Розуміння того, які види податків забезпечують найбільші надходження до бюджету та як вони розподіляються між різними секторами економіки та бюджетними програмами, допомагає в управлінні бюджетними коштами.

Тому, враховуючи важливість податкових надходжень для державного бюджету, необхідно забезпечити сталу та збалансовану систему оподаткування, яка передбачає не лише достатній рівень доходів для держави, але й сприятиме розвитку економіки та підприємництва в країні за наявності різних несприятливих факторів впливу [8, с. 85].

Існує твердження, що ступінь державного втручання в економіку визначається масштабами ВВП, який перерозподіляється через бюджет, і часткою ресурсів, що знаходяться в державній власності [9]. Тому проаналізуємо динаміку зміни ВВП за період 2018–2022 рр. на основі рис. 1.

Склад і структура податкових надходжень у доходах Державного бюджету України за 2021–2022 рр., %

Назва податкових надходжень	2021 р.	2022 р.
Доходи Державного бюджету України, разом	100,0	100,0
Податкові надходження, у т. ч.:	85,37	53,14
Внутрішні податки на товари та послуги:	53,90	31,85
– податок на додану вартість з імпортованих товарів	29,36	14,16
– податок на додану вартість з вітчизняних товарів	12,01	11,97
– акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів	6,39	3,40
– акцизний податок з ввезених в Україну підакцизних товарів	6,14	2,33
Податок на доходи фізичних осіб	10,61	8,30
Податок на прибуток підприємств	11,39	6,55
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	6,23	4,78
Інші податки та збори	3,24	1,66

Джерело: розраховано авторами за даними Міністерства фінансів України та Державної податкової служби України [6; 7].

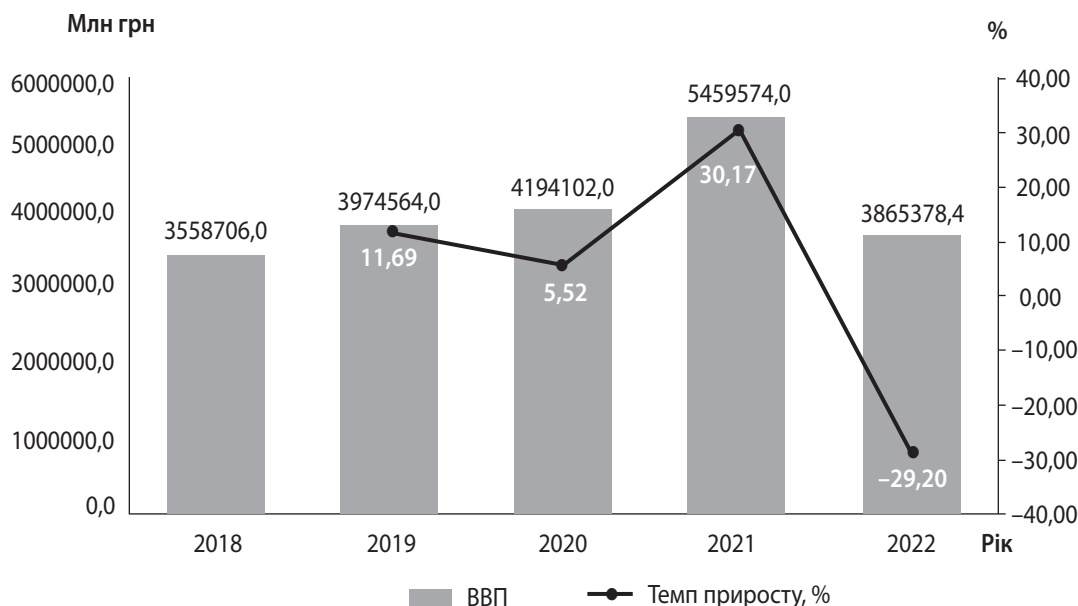

Рис. 1. Динаміка ВВП в Україні за 2018–2022 рр., млн грн

Джерело: сформовано авторами на основі даних [6; 7].

Так, за період 2018–2021 рр. ВВП України мав динаміку до збільшення в середньому від 5,52% до 30,17% за результатом 2021 р. і становив відповідно від 3558,706 млрд грн у 2018 р. до 5459,574 млрд грн за результатом 2021 р. Проте внаслідок війни в Україні ВВП скоротився на 29,2% – до рівня в 3865,378 млрд грн.

Валовий внутрішній продукт – це найважливіший макроекономічний показник, який відображає стан розвитку економіки країни та є базовим індикатором змін у економіці. Податкові надходження складають значну частину доходів державного бюджету та прямо корелюють з ВВП за поточний період. Таке співвідношення надає можливість фор-

мувати та реалізовувати економічну політику держави на поточний і перспективні періоди (табл. 4).

Загальний обсяг податкових надходжень залежить від стану економіки та її розвитку, тому гнучка та досконала економічна політика забезпечує зростання ВВП і підвищення обсягів доходів бюджету [10].

Податкове навантаження – це важливий показник, який залежить від рівня економічного розвитку країни, змін у системі оподаткування та макроекономічних чинників і використовується для аналізу фінансової стійкості та економічного розвитку країни. Він визначається як відношення суми податків та інших обов'язкових платежів, які сплачуються відповідно до законодавства, до ВВП (табл. 5).

Таблиця 4

Динаміка доходів, видатків та дефіциту Державного бюджету України за 2018–2022 рр., % від ВВП

Рік	Доходи	Видатки	Сальдо (дефіцит бюджету)
2018	26,08	27,70	-1,66
2019	25,12	26,99	-1,96
2020	25,66	30,71	-5,18
2021	23,75	27,30	-3,63
2022	46,24	69,99	-23,7

Джерело: розраховано авторами за даними Міністерства фінансів України та Державної податкової служби України [6; 7].

Таблиця 5

Динаміка податкового навантаження в Україні за 2018–2022 рр., % від ВВП

Показник	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Рівень податкового навантаження, %	32,0	29,1	29,8	33,3	34,3

Джерело: розраховано авторами за даними Міністерства фінансів України [6].

При аналізі табл. 5 привертає увагу волатильність показника в різні роки, що може свідчити про відсутність сталості податкового законодавства, нестабільність темпів зростання ВВП, наявність ухилень від сплати податків тощо. Але цей факт не можна розцінювати як значну загрозу, оскільки визначення рівня податкового навантаження щодо ВВП залежить від багатьох факторів, зокрема від рівня розвитку економіки, наявності внутрішніх і зовнішніх чинників впливу та ефективності законодавства.

Загалом, розбудова економіки України є складним і багатограним завданням з огляду на масштаби економічної кризи та військового конфлікту. Ключову роль у відновленні відіграє податкова система, яка забезпечує фінансування, бюджетну підтримку та стабільність фінансової системи.

Важливо буде забезпечити баланс між фіскальною консолідацією та економічним зростанням. Для цього потрібні ефективні та прозорі податкові інструменти, які не перешкоджають розвитку бізнесу та залученню інвестицій.

Хоча в Україні податкова система є одним із найважливіших інструментів регулювання економіки, проте вона все ще має значні недоліки та проблеми, які перешкоджають її ефективному функціонуванню, зокрема:

- ✦ *проблеми корупції та відсутності прозорості в розподілі бюджетних коштів* є головни-

- ми перешкодами для податкової системи в Україні. Для боротьби необхідно забезпечити прозорість використання податкових коштів і встановити механізми публічного моніторингу та запровадити «податок на розкіш»;
- ✦ *низький рівень податкової культури*, що вирішується через інформаційну роботу з платниками податків;
- ✦ *податкова система потребує цифрових рішень*, таких як впровадження єдиного інформаційного простору для всіх державних органів, який би дозволяв автоматично передавати інформацію між системами;
- ✦ *відсутність диференціації ставок за секторами економіки для стратегічно важливих експортних секторів*. Це створює значний податковий тягар для юридичних осіб, які виробляють продукцію на експорт і заробляють валютну виручку для країни, зокрема агробізнес. Це найбільше стосується виробників зернових культур та інших продуктів сільського господарства, які є важливими експортними продуктами для України та її партнерів у світі. Тому необхідно провести реформування оподаткування агробізнесу;
- ✦ *потреба в більш справедливому оподаткуванні громадян*, оскільки ставки непрямих податків є високими, їх вплив на кінцеву ціну товару часто стає невідповідним рівню заробітних плат і пенсійних виплат в Україні. Рішенням є перенесення основного навантаження на підприємства шляхом зниження ставок непрямих податків та паралельного підвищення ставок прямих податків.

ВИСНОВКИ

Розбудова економіки України є складним і багатограним завданням, яке буде вимагати від держави ефективних рішень і дієвих заходів. Наслідки економічної кризи та війни вразили практично всі сфери життя країни, у тому числі й бюджетну систему. Невідкладним завданням стало відновлення та розвиток економіки, що потребує від держави значних зусиль і фінансових ресурсів. У цьому контексті важливу роль відіграє податкова система, яка є ключовим елементом бюджетної політики держави.

Бюджетна політика є важливою складовою регулювання розвитку держави, оскільки вона здатна забезпечити стійкість економіки та сталість розвитку, підвищити рівень соціальної захищеності та забезпечити якісні умови життя населення. Бюджетна політика – це багатоаспектний процес державного управління, який спрямований на забезпечення соціально-економічного розвитку держави завдяки застосування фінансових інструментів. Застосування системи податкових інструментів дозволяє ефективно реалізовувати бюджетну політику, оскільки вони

дають змогу акумулювати кошти на потреби держави, регулювати економіку, стимулювати розвиток окремих галузей, сприяти зменшенню бідності та безробіття, а також забезпечувати стабільність фінансової системи.

В Україні податкова система відіграє визначальну роль у формуванні державних доходів та реалізації бюджетної політики. Тому вважаємо, що при реформуванні податкової системи та модернізації податкових інструментів необхідно врахувати такі потреби, що сприятимуть відновленню економіки України:

- ✦ впровадження єдиного інформаційного простору для всіх державних органів;
- ✦ наявність публічного моніторингу та «податку на розкіш» для мінімізації корупції;
- ✦ диференціація ставок оподаткування ПДФО залежно від рівня доходу;
- ✦ диференціація податкових ставок для стратегічно важливих експортних секторів, зокрема агробізнесу;
- ✦ перенесення основного податкового навантаження на підприємства шляхом зниження ставок непрямих податків і паралельного підвищення ставок прямих податків. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Модернізація податкової та митної політики в інституціональному забезпеченні розвитку економіки України : монографія / за наук. ред. П. В. Пашка, С. В. Онишко. Ірпінь : Університет ДФС України. 2020. 518 с.
2. Коляда Т. А., Ковалюк А. В. Сутність та значення податкових інструментів у забезпеченні стабілізації національної економіки. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2018. № 2. С. 135–153.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
4. Markina O. Taxation, Inequality, and Poverty: Evidence from Ukraine. *Central European Economic Journal*. 2022. Vol. 9. P. 1–18. DOI: <https://doi.org/10.2478/ceej-2022-0001>
5. Novikova I., Zabarna E., Volkova O., Fedotova I., Korolkov V. Economic prospects of post-war recovery: challenges and opportunities for sustainable development in Ukraine. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2023. № 3. С. 298–307. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.3.50.2023.4091>
6. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні 2023. Мінфін. 02.04.2023. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>
7. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/>
8. Перхайло С., Харламова Г. Проблеми та перспективи трансформації податкової системи України на шляху до концепції сталого розвитку держави. *Державна політика сталого розвитку України: базові засади (матеріали підготовки до Парламентських слухань 2021)*. Київ, 2022. С. 83–87. URL: <https://komprompol.rada.gov.ua/uploads/documents/31152.pdf#page=85>
9. Verlanov S. Pressing challenges for the Ukrainian tax system. 2023. URL: <https://dc.org.ua/en/news/tax-system>
10. Скрипниченко М., Кузнєцова Л., Білоцерківець О. Сценарні макрооцінки післявоєнної відбудови економіки України. *Економіка і прогнозування*. 2022. № 3. С. 48–74. DOI: <https://doi.org/10.15407/eip2022.03.048>

REFERENCES

- Derzhavna podatкова sluzhba Ukrainy. <https://tax.gov.ua/>
- Koliada, T. A., and Kovaliuk, A. V. "Sutnist ta znachennia podatkovykh instrumentiv u zabezpechenni stabilizatsii natsionalnoi ekonomiky" [Essence and Meaning of Tax Instruments in Providing Stabilization of the National Economy]. *Zbirnyk naukovykh prats Universytetu derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy*, no. 2 (2018): 135-153. [Legal Act of Ukraine] (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
- Markina, O. "Taxation, Inequality, and Poverty: Evidence from Ukraine". *Central European Economic Journal*, vol. 9 (2022): 1-18. DOI: <https://doi.org/10.2478/ceej-2022-0001>
- Modernizatsiia podatkovoi ta mytnoi polityky v instytutsionalnomu zabezpechenni rozvytku ekonomiky Ukrainy [Modernization of Tax and Customs Policy in the Institutional Support of the Development of the Economy of Ukraine]. Irpin: Universytet DFS Ukrainy, 2020.
- Novikova, I. et al. "Economic prospects of post-war recovery: challenges and opportunities for sustainable development in Ukraine". *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, no. 3 (2023): 298-307. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.3.50.2023.4091>
- Perkhailo, S., and Kharlamova, H. "Problemy ta perspektyvy transformatsii podatkovoi systemy Ukrainy na shliakhu do kontseptsii staloho rozvytku derzhavy" [Problems and Prospects of the Transformation of the Tax System of Ukraine on the Way to the Concept of Sustainable Development of the State]. *Derzhavna polityka staloho rozvytku Ukrainy: bazovi zasady (materialy pidhotovky do Parlamentskykh slukhan 2021)*. Kyiv, 2022. <https://komprompol.rada.gov.ua/uploads/documents/31152.pdf#page=85>
- Skrypnychenko, M., Kuznietsova, L., and Bilotserkivets, O. "Stsenarni makroootsinky pislivoiennoi vidbudovy ekonomiky Ukrainy" [Scenario Based Macro Assessments of the Post-War Recovery of Ukraine's Economy]. *Ekonomika i prohnozuvannia*, no. 3 (2022): 48-74. DOI: <https://doi.org/10.15407/eip2022.03.048>
- "Valovy vnutrishnii produkt (VVP) v Ukraini 2023" [Gross Domestic Product (GDP) in Ukraine 2023]. *Minfin*. April 02, 2023. <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>
- Verlanov, S. "Pressing challenges for the Ukrainian tax system". 2023. <https://dc.org.ua/en/news/tax-system>